

Monumentnummer*: 526230

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 17 mei 2004
Kadaster deel/nr 82757/3

Woonplaats* Kropswolde
Gemeente* Midden-Groningen
Provincie* Groningen

Locatiennaam BY Woldweg 172a, Kropswolde
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* Hoogezand
Sectie* R
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 583

Omschrijving**

Inleiding

De grote AMERIKAANSE WINDMOTOR is een markant herkenningspunt in het naast het Zuidlaardermeer gelegen natuurgebied Wolfsbarge te Kropswolde. De naar Amerikaans model ontstane windmolen van het type "Herkules Metallicus Windturbine" is in Duitsland gefabriceerd door de "Vereinigde Windturbine Werke AG" te Dresden. De molen werd geïmporteerd door de Rotterdamse handelsmaatschappij R.S.Stokvis & Zonen Ltd en in 1925 gebouwd voor de bemaling van de "Boonspolder" nabij Zuidlaren. Door wijziging in de waterstaatkundige situatie kon de molen op de oude standplaats niet meer functioneren. Om deze reden werd de molen in 2001 enige kilometers verplaatst naar de huidige standplaats, hierbij werd de molen in volledig maalvaardige toestand gerestaureerd. Het omschreven object is de laatst overgebleven molen met 8.5 meter raddiameter van deze fabrikant in Nederland.

Omschrijving

De 8 meter hoge toren staat in een uit beton opgetrokken fundering. Rond de toren is een uit rode baksteen opgetrokken onderbouw opgebouwd voorzien van een gewapend betonnen dak. De voorwaterloop is voorzien van een stalen krooshek en een dubbele schotbalkspanning. De stalen vijzel is gelegen in een betonnen vijzelbak met houten deksels. De betonnen achterwaterloop is voorzien van een stalen wachtdeur. De molen maalt het water vanuit het Zuidlaardermeer naar het natuurgebied Wolfsbarge. De stalen toren

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

heeft een ladder en een achtkantige stelling. De stelling bestaande uit stalen liggers, een houten dek en een stalen hekwerk. Aan de bovenzijde van de toren is een op kogellagers draaiend gietstalen motorlichaam aangebracht. Het zeven en twintig stalen bladen tellende windrad heeft een diameter van 8.5 meter. Het rad bestaat uit negen straalarmen waartussen segmenten met ieder drie bladen verbonden door drie ringen zijn aangebracht. De molen is voorzien van twee vanen: een hoofdvaan en een zijvaan. De eerste dient voor de zelfregeling naar de windrichting, de tweede voor zelfregeling naar windsterkte. De molen is voorzien van een gietstalen gaande werk en stalen spullen. Onder in de molen is een zgn. gecombineerde bemalingsinrichting aangebracht. De vijzel kan hierbij zowel op windkracht als door een niet beschermingswaardige elektromotor worden aangedreven. Oorspronkelijk werd hiervoor gebruik gemaakt van een locomobiel.

Waardering

De zgn. Amerikaanse windmotor uit het begin van de 20e eeuw is van cultuurhistorisch en industrieel- archeologisch belang:

- voor de geschiedenis van de industriële archeologie van Nederland in het bijzonder van die der windmotoren;
- vanwege de ontwikkeling van de vroeg-20e-eeuwse Nederlandse bemalingstechniek met gebruikmaking van Amerikaans model windmolens;
- vanwege zijn voorbeeld voor de fase tussen windmolenbemaling en motorbemaling;
- vanwege zijn rol in het ontstaan van de bemalinggeschiedenis de voormalige Boonspolder;
- vanwege de zeldzaamheid van de grote "Herkules " windmotoren met 8.5 meter raddiameter voorzien van een bakstenen onderbouw;
- vanwege zijn landschappelijke betekenis als markant herkenningspunt in het naast het Zuidlaardermeer gelegen natuurgebied Wolfsbarge te Kropswolde.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie- en poldermolen

Functie

Molen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument